

Regional handlingsplan för patientsäkerhet

Version: 2

Regional handlingsplan i patientsäkerhet

2023-09-13
Dnr: 23RS6925

Innehållsförteckning

Inledning	1
Bakgrund	1
Medverkande	2
Omfattning	2
Referenser.....	2
1: Grundläggande förutsättningar för säker vård - Engagerad ledning och tydlig styrning	3
2: Grundläggande förutsättningar för säker vård - En god säkerhetskultur	4
3: Grundläggande förutsättningar för säker vård – Adekvat kunskap och kompetens	5
4: Grundläggande förutsättningar för säker vård – Patienten som medskapare	6
Fokusområde 1: Öka kunskapen om inträffade vårdskador	7
Fokusområde 2: Tillförlitliga och säkra system och processer.....	9
Fokusområde 3: Säker vård här och nu.....	10
Fokusområde 4: Stärka analys, lärande och utveckling.....	12
Fokusområde 5: Öka riskmedvetenhet och beredskap.....	13

Inledning

Bakgrund

I januari 2020 presenterade Socialstyrelsen skriften "*Agera för säker vård – nationell handlingsplan för ökad patientsäkerhet i hälso- och sjukvården 2020-2024*". Myndigheten tog fram denna skrift på uppdrag av regeringen för att stärka regionernas och kommunernas arbete med patientsäkerhet. Visionen var att ingen patient skall behöva drabbas av en vårdskada.

När skriften togs fram uppskattades att ca 100 000 patienter i Sverige varje år drabbades av vårdskador enbart inom somatisk vård. Detta skulle motsvara en vårdskada vid vart tionde vårdtillfälle. Dessa vårdskador medför uppskattningsvis 1200 dödsfall årligen och att uppemot 50 000 patienter får förlängd vårdtid.

Även om dessa alarmerande siffror måste ses i ljuset av antalet bakomliggande vårdtillfällen (1,4 miljoner år 2022), så är det sjukvårdens ofrånkomliga plikt att minimera alla undvikbara vårdskador. Därför är denna handlingsplan av värde. Den ger vårdgivare, chefer och medarbetare verktyg för att systematiskt arbeta på flera fronter för att undvikbara vårdskador skall bli så få som möjligt.

I Region Örebro län påbörjades under 2022 ett arbete med att anpassa den nationella handlingsplanen efter förutsättningarna i länet. Grundstrukturen i regionens egen handlingsplan för ökad patientsäkerhet är densamma som i den nationella planen. Vi beskriver därför först de grundläggande förutsättningarna för säker vård som ges i hälso- och sjukvårdsförvaltningens regi. Vi anger därefter de fem fokusområden vi alla måste arbeta efter för att nå de högt ställda målen. I planen pekas olika viktiga aktiviteter ut för att utveckla patientsäkerheten i regionen, men också vem eller vilka som har ett särskilt ansvar för aktiviteterna och på vilket sätt måluppfyllelsen kan mätas.

Syftet är att vår handlingsplan skall fungera som ett praktiskt hjälpmedel och riktmärke i arbetet för att ytterligare stärka patientsäkerheten i varje led av regionens sjukvård. Arbetsgruppen ser därför att handlingsplanen måste vara ett levande dokument som uppdateras regelbundet och anpassas efter identifierade behov. Revisionen av handlingsplanen kommer att samordnas av Patientsäkerhetsenheten och vid förändring framläggas för hälso- och sjukvårdsnämnden.

Andreas Wladis, förvaltningsövergripande chefläkare

Medverkande

Henrik Ahlin, chefläkare, distriktsläkare, Område nära vård
Anna Bonnivier, chef verksamhet och ledningsstöd, Område specialiserad vård (t o m 230831)
Anna Calais, patientsäkerhetsstrateg, Patientsäkerhetsenheten
Mika Hickisch, patientsäkerhetsstrateg, Patientsäkerhetsenheten
Lillemor Larsson, vårdutvecklare, Område nära vård
Katja Maier, verksamhetsutvecklare, Område nära vård
Johan Molin, utvecklingsledare, Verksamhets- och ledningsstöd psykiatri
Pernilla Olofsson, patientsäkerhetsstrateg, Patientsäkerhetsenheten
Michael Qvarsell, verksamhetsutvecklare, Utvecklingsenheten
Stefan Rosth, patientsäkerhetsstrateg, Patientsäkerhetsenheten
Lena Sandqvist, sekreterare, Patientsäkerhetsenheten
Helena Strömberg Persson, områdessamordnare Område specialiserad vård
Anna Vellet, patientsäkerhetsstrateg, Patientsäkerhetsenheten
Andreas Wladis, förvaltningsövergripande chefläkare
Ewa Öhrling, chef ledningsstöd, Område nära vård

Omfattning

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen, Region Örebro län

Referenser

Nationell handlingsplan för ökad patientsäkerhet i hälso- och sjukvården 2020-2024, Socialstyrelsen

Stärkt patientsäkerhetsarbete i regioner - Genomförandestöd till verktyg för stärkt patientsäkerhetsarbete, SKR 2020

1: Grundläggande förutsättningar för säker vård - Engagerad ledning och tydlig styrning

Nationell handlingsplan för ökad patientsäkerhet i hälso- och sjukvården – Engagerad ledning och tydlig styrning:

En grundläggande förutsättning för en säker vård är en engagerad och kompetent ledning och tydlig styrning av hälso- och sjukvården på alla nivåer – från den politiska nivån till beslutsfattare på regional och kommunal nivå samt från operativa chefer till ledare i den patientnära verksamheten.

Mål/delmål:

- En organisation och struktur anpassad för att möta och hantera patientsäkerhetsfrågor i enlighet med Nationell handlingsplan för ökad patientsäkerhet
- God kunskap och engagemang kring patientsäkerhetsfrågor på alla ledningsnivåer i organisationen såväl i hälso- och sjukvårdsledning som i enskilda verksamheter

#	Övergripande aktivitet	Ansvar	Tidplan	Indikator/uppföljning
1.1	Skapa en tydlig struktur för hur det systematiska patientsäkerhetsarbetet ska bedrivas inom Hälso- och sjukvården. Ta fram och besluta struktur för ”ledningssystem för god och patientsäker vård”	Hälso-och sjukvårdsdirektör	2024	Uppföljning: Presentation och beslut
1.2	God kompetens i strategiskt och systematiskt patientsäkerhetsarbete ska säkerställas på alla ledningsnivåer	Hälso-och sjukvårdsdirektör	2024	Uppföljning: HR verktyg ProCompetence Antal personer som genomgått utbildning
1.3	Uppdatera styrande dokument gällande patientsäkerhet där roller och arbetssätt finns beskrivna och göra dem kända. Skapa samlingssida för dokument gällande patientsäkerhet	Patientsäkerhetsenheten	2024	Uppföljning: Styrande dokument uppdaterade och godkända i Platina samt kommunicerade
1.4	Säkerställ ett enhetligt arbetssätt för aggregering, dokumentation, åtgärder och uppföljning gällande patientsäkerhet	Förvaltningsövergripande Chefläkare Patientsäkerhetsenheten	2024	Uppföljning: Patientsäkerhetsberättelse Patientsäkerhetsrund Verksamhetsuppföljning

2: Grundläggande förutsättningar för säker vård - En god säkerhetskultur

Nationell handlingsplan för ökad patientsäkerhet i hälso- och sjukvården – En god säkerhetskultur:

En grundläggande förutsättning för en säker vård är en god säkerhetskultur. Organisationen ger då förutsättningar för en kultur som främjar säkerhet.

Säkerhetskulturen behöver kännetecknas av:

- Ett aktivt arbete med att identifiera risker och skador och ett lika aktivt arbete med att minimera dessa
- Ett öppet arbetsklimat där personalen tryggt kan rapportera, diskutera och ställa frågor om säkerhet
- Ett icke-skuldbeläggande förhållningssätt
- En organisation där alla lär av de negativa händelser som inträffat och risken för sådana händelser samt av positiva resultat

Mål/delmål:

- Skapa medvetenhet om säkerhetskultur på alla nivåer

#	Övergripande aktivitet	Ansvar	Tidplan	Indikator/uppföljning
2.1	Vidareutveckla samarbete och samverkan kring arbetsmiljö- och patientsäkerhetsfrågor	Patientsäkerhetsenheten HR	Kontinuerligt	Indikator: Enkät Uppföljning: Verksamhetschef Patientsäkerhetsrond Avvikelser
2.2	Det systematiska patientsäkerhetsarbetet tas fram och planeras årligen	Patientsäkerhetsenheten	Årligen	Uppföljning: Årshjul

3: Grundläggande förutsättningar för säker vård – Adekvat kunskap och kompetens

Nationell handlingsplan för ökad patientsäkerhet i hälso- och sjukvården - Adekvat kunskap och kompetens:

Där det bedrivs hälso- och sjukvårdsverksamhet ska det finnas den personal som behövs för att kunna ge en god vård. En grundläggande förutsättning för en säker vård är att det finns tillräckligt med personal som har adekvat kompetens och goda förutsättningar för att utföra sitt arbete. Kompetensförsörjning är en av flera samverkande faktorer som påverkar riskerna för vårdskador. En god kompetensförsörjning innebär att på såväl kort som lång sikt säkerställa att verksamheten har tillgång till personal med adekvat kompetens. Kompetenta och engagerade medarbetare som ges möjlighet att arbeta på toppen av sin kompetens är en förutsättning för en trygg och säker vård av god kvalitet.

Mål/delmål:

- Bemanning där vi klarar av att hantera dagens och morgondagens medicinska utmaningar
- En lärande organisation med god koppling till Örebro universitet och övriga aktörer som utbildar och vidareutbildar nuvarande och blivande medarbetare

#	Övergripande aktivitet	Ansvar	Tidplan	Indikator/uppföljning
3.1	Säkerställ kompetensutveckling för medarbetare kopplat till säker vård	Patientsäkerhetsenheten Utvecklingsenheten	Kontinuerligt	Uppföljning: Antal genomförda aktiviteter och utbildningar Patientsäkerhetsrund
3.2	Översyn av utbildningar och dess innehåll gällande patientsäkerhet	HR Patientsäkerhetsenheten Regionkansliet	2023	Uppföljning: Patientsäkerhetsenheten Vartannat år

4: Grundläggande förutsättningar för säker vård – Patienten som medskapare

Nationell handlingsplan för ökad patientsäkerhet i hälso- och sjukvården – Patienten som medskapare

En annan grundläggande förutsättning för en säker vård är patientens och de närståendes delaktighet. Vården ska så långt som möjligt utformas och genomföras i samråd med patienten. Att patienten bemöts med respekt och kan lita på att vården ges på lika villkor skapar tillit och förtroende, men aspekter som tillgänglighet, samordning och kontinuitet är också centrala. Vården blir således säkrare om patienten är välinformerad, deltar aktivt i sin vård och kan påverka vården utifrån sina önskemål och förutsättningar. Även närstående har en central roll, i de fall patienten vill det. Det är även viktigt att patienter och närstående ges möjlighet att delta i patientsäkerhetsarbetet.

Mål/delmål:

- En förutsättning för en säker vård är patientens och de närståendes delaktighet
- Vården ska så långt som möjligt utformas och genomföras i samråd med patienten. Att patienten bemöts med respekt och kan lita på att vården ges på lika villkor skapar tillit och förtroende, men aspekter som tillgänglighet, samordning och kontinuitet är också centrala.

#	Övergripande aktivitet	Ansvar	Tidplan	Indikator/uppföljning
4.1	Efterfråga och analysera patienter- och närståendes upplevelser, synpunkter och klagomål samt hur spridning av kunskap ska ske	Verksamhetschef Patientsäkerhetsenheten	Kontinuerligt	Uppföljning: PREM PROM Kvalitetsregister Klagomål Patientnämndens rapport Enkäter Patientmedverkan
4.2	Samverkan med Patientnämndens kansli för att skapa en helhetsbild över antalet klagomål och dess innehåll	Patientsäkerhetsenheten	Kontinuerlig	Uppföljning: Aktivitetsuppföljning

Fokusområde 1: Öka kunskapen om inträffade vårdskador

Nationell handlingsplan för ökad patientsäkerhet i hälso- och sjukvården – Öka kunskapen om inträffade vårdskador:

Genom en ökad kunskap om typ av vårdskador som drabbar patienterna i regionen, vilka de bakomliggande orsakerna och konsekvenserna är kan effektiva åtgärder prioriteras och vidtas.

Mål/delmål:

- Systematiskt följa upp och utreda händelser som har medfört eller hade kunnat medföra en vårdskada
- Systematisk följa upp och analysera klagomål och synpunkter samt använda patienter och närståendes synpunkter som underlag för förbättringsarbete
- Delta i mätningar av vårdskador eller risk för vårdskador för att få en bild av aktuella risker och vårdskadeläget
- Främja kunskapsutveckling och kunskapsstyrning genom att medverka och samverka nationellt/sjukvårdregionalt för att minska antalet vårdskador

#	Övergripande aktivitet	Ansvar	Tidplan	Indikator/uppföljning
1.1	Följa hantering och uppföljning av inkomna avvikelserapporter samt utveckla stöd för arbetet med patientsäkerhet	Chefläkare Verksamhetschef Patientsäkerhetsnheten	Kontinuerligt	Indikator: Ledtider och handläggningstider Uppföljning via årshjul: Platina Patientsäkerhetsrond Patientsäkerhetsberättelse Verksamhetsuppföljning Områdesdialog
1.2	Följa upp att anmälningsskyldighet efterlevs	Chefläkargruppen i samverkan med verksamhet	Kontinuerligt	Uppföljning: Antal lex Maria Antal personärenden Antal chefläkarmarkerade Antal internutredningar patientsäkerhetsrond

1.3	<p>Ta fram och sammanställa analysresultat av vårdskador.</p> <p>Kommunicera ut analysresultat till berörda områden och verksamheter</p>	Patientsäkerhetsenheten	Kontinuerligt	<p>Indikator: Antalet uppstartade förbättringsarbeten</p> <p>Uppföljning: Vårdtillfällen med skador VRI fall SKR databas Markörbaserad journalgranskning Avvikelse rapporter Punktprevalensmätning Patientsäkerhetsrund, Patientsäkerhetsberättelse Nyhetsbrev Intranätet</p>
1.4	<p>Skapa ett gemensamt systematiskt patientsäkerhetsarbete över huvudmannagränserna inom Örebro län</p>	<p>Patientsäkerhetsenheten Områdeschef Välfärd och folkhälsa via projekt ”Avvikelse i samverkan”</p>	Kontinuerligt	<p>Indikator: Andel svar på vårdbegäran i LifeCare Avvikelse</p> <p>Uppföljning: Patientsäkerhetsrund Forum för samverkan med alla kommuner</p>

Fokusområde 2: Tillförlitliga och säkra system och processer

Nationell handlingsplan för ökad patientsäkerhet i hälso- och sjukvården – Tillförlitliga och säkra system och processer:

Med tillförlitliga och säkra system, processer och styrdokument skapas förutsättningar för hälso- och sjukvårdspersonalen att arbeta säkert, effektivt och enligt bästa tillgängliga kunskap.

Mål/delmål:

- Regionens ledningssystem för patientsäkerhetsarbetet ska anpassas och användas i verksamheten för att utveckla och säkra verksamhetens kvalitet samt för att planera, leda, kontrollera, följa upp, utvärdera och förbättra verksamheten
- Det strategiska arbetet ska inriktas på att implementera ledningssystemet för systematiskt patientsäkerhetsarbete i linjeorganisationen
- Anpassa och använda tillförlitliga verktyg och metoder för utredningar, analys och förbättringsarbete
- Kontinuerligt identifiera, utveckla, förbättra och följa upp riskfyllda processer
- I egenkontroll följa upp tillförlitlighet i processer, system och följsamhet till regelverk, styrande dokumentet och rutiner

#	Övergripande aktivitet	Ansvar	Tidplan	Indikator/uppföljning
2.1	Vidareutveckla och tydliggöra strukturen över vad som ska mätas i patientsäkerhetsarbetet på verksamhets- och enhetsnivå	Patientsäkerhetsenheten Verksamhetschef	Kontinuerligt	Uppföljning: Patientsäkerhetsrond
2.2	Säkerställa/möjliggöra god och säker läkemedelshantering	Läkemedelscentrum Verksamhetschef	Kontinuerligt	Indikator: Avvikelse Uppföljning: Patientsäkerhetsrond

Fokusområde 3: Säker vård här och nu

Nationell handlingsplan för ökad patientsäkerhet i hälso- och sjukvården – Säker vård här och nu:

- Öka medvetenheten, förmågan och flexibiliteten att på alla organisatoriska nivåer i hälso- och sjukvården uppmärksamma och agera på störningar i närtid och minska risken för att patienter drabbas av vårdskador
- Öka kunskapen om patientsäkerhet hos medarbetare, chefer och beslutsfattare
- Stärka patienters och närståendes delaktighet och medverkan i patientsäkerhetsarbete

Mål/delmål:

- En god säkerhetskultur som genomsyrar alla delar av vården och främjar en öppen kommunikation i det dagliga arbetet och ett icke skuldbeläggande klimat. Arbetet ska fokusera på att öka benägenheten att rapportera, händelser/risker och förbättra utredningsprocesserna. Mätning av patientsäkerhetskultur ingår som en del av egenkontrollen och uppföljningen av verksamheten
- Sträva mot en hög riskmedvetenhet där risker följs upp, analyseras och struktur finns för att snabbt agera på risker
- Säkerställa att yrkeskompetens och kunskap om patientsäkerhet finns på alla nivåer i organisationen
- Skapa möjlighet för patienter och närstående att aktivt bidra i patientsäkerhetsarbetet

#	Övergripande aktivitet	Ansvar	Tidplan	Indikator/uppföljning
3.1	Inventera relevanta validerade instrument för riskbedömning för att undvika vårdskador	Patientsäkerhetsenheten	Kontinuerligt	Uppföljning: Årshjulet
3.2	Främja patientsäkerhetsarbetet mellan hälso- och sjukvårdens områden och regionens kommuner	Regional välfärd och folkhälsa Hälso- och sjukvården Primärkommunerna	Kontinuerligt	Indikator: Avvikelser i samverkan Uppföljning: Patientsäkerhetsdialog mellan kommun och region
3.3	Främja chefers och medarbetares förutsättningar för att bedriva systematiskt patientsäkerhetsarbete	HSLG Patientsäkerhetsenheten	Kontinuerligt	Uppföljning: Årshjul/verksamhetsuppföljning Egenkontroll Patientsäkerhetsrund
3.4	Stärka kompetensen inom patientsäkerhet för regionens medarbetare genom riktade insatser	Patientsäkerhetsenheten Verksamhets- och linjechef	2024	Uppföljning: Att utbildningar finns tillgängliga Verksamhetsuppföljning

3.5	Möjliggöra patient och närståendes samskapande i vården	Patientsäkerhetsenheten Verksamhetschef	Kontinuerligt	Indikator: Patientenkät PROM och PREM Uppföljning: Patientsäkerhetsrund
-----	---	--	---------------	---

Fokusområde 4: Stärka analys, lärande och utveckling

Nationell handlingsplan för ökad patientsäkerhet i hälso- och sjukvården – Stärka analys, lärande och utveckling:

- Öka systemförståelsen om bakomliggande orsaker till vårdskador och stärka det organisatoriska minnet inom hälso- och sjukvården
- Stärka det förebyggande patientsäkerhetsarbetet genom att stimulera kunskapsutvecklingen samt det individuella och organisatoriska lärandet och därigenom öka förutsättningarna för en säker vård
- Ge bättre underlag för forskning så att kunskapen ökar om hur arbetssätt i vården bidrar till säkerhet och risker
- Identifiera faktorer som på ett övergripande plan påverkar patientsäkerheten och hantera dem

Mål/delmål:

- På olika organisatoriska nivåer ha kompetens och resurser för analysarbete som kanstödja verksamheten i att ta ut resultat för att kunna arbeta med förbättringsarbeten
- Arbeta aktivt för att sprida kunskap och lärdomar om risker och vårdskador och efterfråga resultat på alla ledningsnivåer
- Använda verktyg och metoder för att utreda, analysera data och förbättra patientsäkerheten
- Involvera patienter och närstående i utrednings- och analysarbete
- Använda information från olika källor för att analysera, sprida lärande av erfarenheter för att utveckla patientsäkerheten

#	Övergripande aktivitet	Ansvar	Tidplan	Indikator/uppföljning
4.1	Samla, analysera, värdera, visualisera och kommunicera patientsäkerhetsdata	Produktionsenheten Patientsäkerhetsenheten Utvecklingsenheten	Kontinuerligt	Uppföljning: Patientsäkerhetsrund Verksamhetsuppföljning
4.2	Stärka patientsäkerhet genom utbildning, träning, simulering och kompetensutveckling	Linjechef	Kontinuerligt	Uppföljning: Medarbetarsamtal Genomförda medarbetarutbildningar

Fokusområde 5: Öka riskmedvetenhet och beredskap

Nationell handlingsplan för ökad patientsäkerhet i hälso- och sjukvården – Öka riskmedvetenhet och beredskap:

- Med ökad riskmedvetenhet och beredskap uppnås en robust och anpassningsbar verksamhet där uppdraget klaras med god patientsäkerhet och god arbetsmiljö även under oväntade förhållanden
- Identifiera var samverkan och samordning behöver stärkas både inom och utanför organisationen för att klara variationer och störningar med bibehållen patientsäkerhet
- Identifiera och analysera risker för att stärka beredskap och hitta åtgärder för att förebygga vårdskador
- Förbättra samverkan mellan patientsäkerhet och arbetsmiljö för att stödja kompetensförsörjningen och minska arbetsbelastningen

Mål/delmål:

- Med ökad riskmedvetenhet och beredskap uppnås en robust och anpassningsbar verksamhet där uppdraget klaras med god patientsäkerhet och god arbetsmiljö även under oväntade förhållanden
- Identifiera var samverkan och samordning behöver stärkas både inom och utanför organisationen för att klara variationer och störningar med bibehållen patientsäkerhet
- Identifiera och analysera risker för att stärka beredskap och hitta åtgärder för att förebygga vårdskador
- Förbättra samverkan mellan patientsäkerhet och arbetsmiljö för att stödja kompetensförsörjningen och minska arbetsbelastningen

#	Övergripande aktivitet	Ansvar	Tidplan	Indikator/uppföljning
5.1	Att rutiner för driftstörningar, brist på läkemedel och materiel finns, är kända och används	Verksamhetschef eller linjeförordnad Patientsäkerhetsenheten Verksamhets- och ledningsstöd Medicinsk teknik Läkemedelscentrum Beredskapscentrum	Kontinuerligt	Uppföljning: Patientsäkerhetsrund Avvikelser Verksamhetsuppföljning
5.2	Rekryteringsbehov analyseras och kommuniceras utifrån patientsäkerhetsperspektiv	HSLG Områdeschef Verksamhetschef Linjeförordnad	Kontinuerligt	Uppföljning: Bemanningsplan Verksamhetsuppföljning